

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

Gdańsk, dnia czwartek, 14 grudnia 2017 r.

Poz. 4515

ZARZĄDZENIE ZASTĘPCZE WOJEWODY POMORSKIEGO

z dnia 13 grudnia 2017 r.

w sprawie nadania nazwy ulicy w mieście Gdańsku

Na podstawie art. 6 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki (Dz. U. poz. 744 oraz z 2017 r. poz. 1389), po uzyskaniu opinii Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, zarządza się co następuje:

§ 1. Ulicy Leona Kruczkowskiego położonej w mieście Gdańsku nadaje się nazwę Ignacego Matuszewskiego.

§ 2. Zarządzenie zastępcze wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Pomorskiego.

Uzasadnienie

Obowiązująca od dnia 2 września 2016 r. ustawa z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki (Dz. U. z 2016 r. poz. 744 oraz z 2017 r. poz. 1389), dalej jako: ustawa, wprowadziła w art. 1 ust. 1 regulację, zgodnie z którą nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, w tym dróg, ulic, mostów i placów, nadawane przez jednostki samorządu terytorialnego nie mogą upamiętniać osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących komunizm lub inny ustrój totalitarny, ani w inny sposób takiego ustroju propagować.

Ustawa w art. 6 ust. 1 nałożyła na właściwe organy jednostek samorządu terytorialnego obowiązek zmiany, w terminie 12 miesięcy od dnia jej wejścia w życie, obowiązujących w dniu wejścia w życie ustawy nazw budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, w tym dróg, ulic, mostów i placów, upamiętniających osoby, organizacje, wydarzenia lub daty symbolizujące komunizm lub inny ustrój totalitarny lub propagujących taki ustrój w inny sposób. W przypadku niewykonania tego obowiązku przez organy jednostek samorządu terytorialnego, zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy wojewoda wydaje zarządzenie zastępcze, w którym nadaje nazwę zgodną z art. 1 ustawy.

W piśmie z dnia 19 września 2017 r. (znak: BPR-0701-20(39)/15) Prezes Instytutu Pamięci Narodowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu wskazał, że w ocenie Instytutu nazwa ulicy Leona Kruczkowskiego w mieście Gdańsku podlega zmianie jako wypełniająca normę art. 1 ustawy.

Mając na uwadze powyższe Wojewoda Pomorski, pismem z dnia 6 października 2017 r., wystąpił do Prezydenta Miasta Gdańska o przesłanie dokumentacji związanej z nadaniem nazwy między innymi w/w ulicy. W odpowiedzi, pismem z dnia 17 października 2017 r. Prezydent Miasta Gdańska przekazał posiadaną dokumentację archiwalną w przedmiotowej sprawie. Po otrzymaniu i przeanalizowaniu otrzymanych informacji, mając na uwadze treść art. 6 ust. 3 ustawy, Wojewoda Pomorski (pismem z dnia 31 października 2017 r.) wystąpił do Instytutu Pamięci Narodowej Oddział w Gdańsku o opinię potwierdzającą niezgodność nazwy ulicy Leona Kruczkowskiego z art. 1 ustawy. Opinią z dnia 12 grudnia

2017 r. (znak: BUW-940-239 (28/17), Instytut Pamięci Narodowej Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu potwierdził tę niezgodność. W opinii tej wskazano, że:

„Leon Kruczkowski (1900-1962) był chemikiem, pisarzem i publicystą, powojennym działaczem komunistycznym, członkiem centralnych organów komunistycznej Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, członkiem Rady Państwa PRL, członkiem prezydium komunistycznego Frontu Jedności Narodu.

Urodził się 28 czerwca 1900 r. w Krakowie. Po studiach chemicznych pracował w Zagłębiu Dąbrowskim. Potem był nauczycielem przedmiotów ścisłych. Po sukcesie powieści „Kordian i cham” od 1930 r. poświęcił się całkowicie twórczości literackiej i publicystycznej, silnie związanej z lewicowymi prądami politycznymi. Wojnę spędził w obozach jenieckich w Amswalde i Gross Born.

W 1945 r. powrócił do kraju. Założył miesięcznik literacki „Twórczość”. Aktywnie zaangażował się w działalność w szeregach komunistycznej Polskiej Partii Robotniczej oraz Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej. W latach 1954-1959 był zastępcą członka Komitetu Centralnego PZPR; w latach 1959-1962 – członkiem KC PZPR.

Od czerwca 1945 r. był wiceministrem kultury i sztuki w zdominowanym przez komunistów tzw. Tymczasowym Rządzie Jedności Narodowej oraz – później – w komunistycznym rządzie Józefa Cyrankiewicza (do 1948 r.). Był z ramienia PPR mianowany na członka Krajowej Rady Narodowej. Potem z ramienia PPR i PZPR zasiadał w „Sejmie PRL” w kolejnych kadencjach – do 1962 r.

W okresie dojrzałego stalinizmu objął funkcję prezesa Zarządu Głównego Związku Literatów Polskich (1949-1956). Gwarantował spójność działań ZLP z propagandową działalnością władz komunistycznych. Jednocześnie od 1951 r. do 1956 r. był przewodniczącym Komitetu Współpracy Kulturalnej z Zagranicą. Dodatkowo w latach 1952-1956 był członkiem prezydium Ogólnopolskiego Komitetu, stworzonego przez komunistów Frontu Narodowego i – w latach 1958-1962 – członkiem prezydium Ogólnopolskiego Komitetu stworzonego na to miejsce Frontu Jedności Narodu. Był także członkiem stworzonej przez komunistów i finansowanej przez ZSRS Światowej Rady Pokoju (od 1950 r.), propagandowo wspierającej na arenie międzynarodowej politykę imperialną Związku Sowieckiego, oraz członkiem prezydium Polskiego Komitetu Obrońców Pokoju. W lutym 1957 r. został członkiem Rady Państwa PRL.

W tym czasie był także autorem wielu dzieł literackich, w tym dramatów. Po wojnie opublikował m.in. „Niemcy” (1949), „Juliusz i Ethel” (1954), „Pierwszy dzień wolności” (1959), „Śmierć Gubernatora” (1961).

Zmarł 1 sierpnia 1962 r. w Warszawie.

Według art. 1 ust. 1 ustawy nazwy [...] urzędzeń użyteczności publicznej, w tym dróg, ulic, mostów i placów, nadawane przez jednostki samorządu terytorialnego nie mogą upamiętniać osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących komunizm lub inny ustrój totalitarny, ani w inny sposób takiego ustroju propagować. Nadto zgodnie z wykładnią językową „symbolizować” oznacza przedstawiać coś pod postacią symbolu; być symbolem czegoś. Z kolei „propagować” to szerzyć, upowszechniać idee, hasła, myśli (zob. Słownik Języka Polskiego, oprac. E. Sobol, Warszawa 2005, s. 761, 979).

W świetle przytoczonych faktów historycznych nie ulega kwestii, iż osoba Leona Kruczkowskiego stanowi symbol komunizmu, o jakim mowa w art. 1 ust. 1 ustawy. Powyższe znajduje dodatkowe odzwierciedlenie w nazwie ulicy, która wskazaną postać upamiętnia. Tym samym sama nazwa ma charakter propagujący komunizm, a co za tym idzie jest niezgodna z art. 1 ust. 1 ustawy”,

Mając na uwadze stanowisko wyrażone w opinii Instytutu Pamięci Narodowej, które Wojewoda Pomorski w pełni podziela, należy stwierdzić, że nazwa ulicy Leona Kruczkowskiego jest nazwą wypełniającą dyspozycję przepisu art. 1 ust. 1 i 2 oraz art. 6 ust. 1 ustawy.

W związku z faktem, że Rada Miasta Gdańska, w terminie wskazanym w art. 6 ust. 1 ustawy, nie zmieniła nazwy ulicy Leona Kruczkowskiego, koniecznym stało się wydanie niniejszego zarządzenia zastępczego. Wojewoda Pomorski nadał ulicy nazwę Ignacego Matuszewskiego. Nazwa ta jest zgodna z art. 1 ustawy.

Ignacy Hugo Stanisław Matuszewski (ur. 10 września 1891 r. w Warszawie, zm. 3 sierpnia 1946 r. w Nowym Jorku) – polski polityk, publicysta, dyplomata, minister skarbu II Rzeczypospolitej, pułkownik dyplomowany piechoty Wojska Polskiego, żołnierz wywiadu wojskowego, członek Międzynarodowego

Komitetu Olimpijskiego. Syn Ignacego Matuszewskiego, znanego krytyka literackiego, zwolennik Józefa Piłsudskiego zaliczany do tzw. grupy pułkowników. Ojcem chrzestnym Matuszewskiego był Bolesław Prus.

Ignacy Matuszewski studiował filozofię na Uniwersytecie Jagiellońskim, architekturę w Mediolanie, prawo w Dorpacie oraz nauki rolnicze w Warszawie.

Podczas I wojny światowej należał do realizatorów koncepcji Piłsudskiego w Rosji. Od grudnia 1914 r. służył w armii rosyjskiej, m.in. na stanowisku dowódcy oddziału wywiadowczego. Po rewolucji lutowej i obaleniu caratu w roku 1917r. Matuszewski organizował Zjazd Wojskowych Polaków w Piotrogradzie, później uczestniczył w formowaniu Korpusów Polskich w Rosji. W kwietniu 1917 r. roku był członkiem Tymczasowego Zarządu Związku Wojskowych Polaków Garnizonu Mińskiego (de facto Frontu Zachodniego). W grudniu 1917 r. roku wstąpił do I Korpusu Polskiego gen. Dowbora-Muśnickiego.

Na początku 1918 r. roku został zaocznie skazany na śmierć przez bolszewików – w odpowiedzi na wyrok, 18 lutego 1918 r. na czele oddziału wojska polskiego zajął Mińsk, przepędzając z miasta garnizon bolszewicki. W dniu 20 lutego 1918 r. został komendantem miasta Mińska. Na karę śmierci skazali go także Niemcy, dlatego wyjechał do Kijowa. W kwietniu 1918 r. Matuszewski wstąpił do POW, w maju 1918 r. był organizatorem nieudanej próby przejęcia władzy nad I Korpusem Polskim z rąk Dowbora-Muśnickiego w twierdzy w Bobrujsku i niedopuszczenia do rozbrojenia korpusu przez Niemców (co po niepowodzeniu akcji nastąpiło). Następnie przebywał w Kijowie.

Po odzyskaniu niepodległości w listopadzie 1918 r. został skierowany do Oddziału II Naczelnego Dowództwa WP, by w kulminacji wojny polsko-bolszewickiej zostać w lipcu 1920 r. szefem Oddziału II. Po klęsce bolszewików, Piłsudski podsumował pracę Matuszewskiego następująco: Była to pierwsza wojna, którą Polska prowadziła od wielu stuleci, w czasie której mieliśmy więcej informacji o nieprzyjacielu niż on o nas. Uczestniczył w rokowaniach pokojowych w Rydze.

Od 2 listopada 1923 r. do 15 października 1924 r. był słuchaczem III Kursu Doszkolenia Wyższej Szkoły Wojennej w Warszawie. Po ukończeniu kursu i uzyskaniu dyplomu naukowego oficera Sztabu Generalnego został przeniesiony do dyspozycji Ministra Spraw Wojskowych, a następnie wyznaczony na stanowisko attaché wojskowego w Rzymie. 1 grudnia 1924 r. został awansowany na pułkownika ze starszeństwem z 15 sierpnia 1924 r. i 19. lokatą w korpusie oficerów piechoty. W 1926 r. został przeniesiony do rezerwy. W 1934 r., jako pułkownik rezerwy piechoty, pozostawał w Oficerskiej Kadry Okręgowej nr 1 w ewidencji Powiatowej Komendy Uzupełnień Warszawa Miasto III.

Po przewrocie majowym 1926 r. jeden z czołowych reprezentantów prawicy obozu piłsudczyków. W latach 1926–1928 dyrektor Departamentu Administracyjnego Ministerstwa Spraw Zagranicznych. W latach 1928–1929 poseł RP w Budapeszcie. W latach 1929–1931 kierownik Ministerstwa Skarbu i Minister Skarbu (w pięciu kolejnych gabinetach – od rządu Kazimierza Świtalskiego do rządu Walerego Sławka). W latach 1932–1936 czołowy publicysta „Gazety Polskiej”, której nakład wynosił wtedy 35 tys. egzemplarzy (po odejściu Matuszewskiego z redakcji nakład „Gazety Polskiej” spadł o połowę). Był również redaktorem naczelnym miesięcznika „Polityka Narodów”. Było to pismo geopolityczne, analizowało politykę zagraniczną poszczególnych państw, sytuację w najbardziej zapalnych regionach świata oraz miejsce Polski w świecie. W 1937 r. został odznaczony Złotym Wawrzynem Akademickim Polskiej Akademii Literatury za zasługi dla dobra literatury.

Przewidując rychły wybuch wojny i niebezpieczeństwa dla Polski, w marcu 1938 r. na łamach wileńskiego „Słowa” były minister skarbu rozpoczął kampanię na rzecz zwiększenia budżetu wojskowego i sformowania trzech dywizji pancernych.

We wrześniu 1939 r. był organizatorem ewakuacji 75 ton złota Banku Polskiego (którą osobiście przeprowadził wraz z Henrykiem Floyar-Rajchmanem) poprzez Rumunię, Turcję i Syrię do Francji – gdzie przekazał je rządowi Rzeczypospolitej. Odsunięty od służby państwowej przez rząd gen. Władysława Sikorskiego, po kapitulacji Francji (czerwiec 1940) wyjechał przez Hiszpanię, Portugalię i Brazylię do Stanów Zjednoczonych, gdzie dotarł we wrześniu 1941 r.

Przeciwnik polityki Sikorskiego wobec ZSRR wynikającej z układu Sikorski-Majski, którą zwalczał w publicystyce. Współorganizator (wraz z Wacławem Jędrzejewiczem i Henrykiem Floyar-Rajchmanem) Komitetu Narodowego Amerykanów Polskiego Pochodzenia (KNAPP) i Instytutu Józefa Piłsudskiego w Ameryce. Organizator polskiej opinii publicznej w USA przeciw polityce ustępstw wobec żądań Stalina.

Na podstawie art. 5 ust. 1 i 2 ustawy pisma oraz postępowania sądowe i administracyjne w sprawach dotyczących ujawnienia w księgach wieczystych oraz uwzględnienia w rejestrach, ewidencjach i dokumentach urzędowych zmiany nazwy dokonanej na podstawie ustawy są wolne od opłat, a zmiana nazwy dokonana na podstawie ustawy nie ma wpływu na ważność dokumentów zawierających nazwę dotychczasową.

Od niniejszego zarządzenia zastępczego przysługuje skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gdańsku w terminie 30 dni od daty jego doręczenia, za pośrednictwem Wojewody Pomorskiego.

WOJEWODA POMORSKI

Dariusz Drelich